

Identitásról

VISSZHANG - LXII. évfolyam, 7. szám, 2018. február 16.

Az utolsó években György Péterrel közpolitikai kérdésekben hol egyetértettünk, hol nem. De a felmerülő kérdések zömében inkább igen. A zsidó asszimilációt illetően azonban eddig soha sem. S így van most is (*Jeruzsálem, Budapest, ÉS*, 2018/2., január 12.). Elsősorban a hihetetlenül sokrétű zsidó identitásról mulatságos lenne úgy vitatkozni, ahogy most György teszi, hogy nekem ilyen önképem van, hogyan merik azt bárkik a kisebbségen belül kisebbségnek bélyegezni. S ebből az alapállásból azután mindenfélét gondolni Izraelről. Nyilvánvalóan számtalan zsidóságkép létezik, s azokat folyamatosan különböző külső hatások érik. S ezeket értelmetlen mechanikusan összevetni. Számtalan teljesen „asszimilált” francia zsidó, amióta arab bevándorlók gyermekei Izraelre hivatkozva felgyűjtják a környékbeli zsinagógát, vagy berobbantják a szomszéd negyedbeli kóser húsboltot (egyébként lehet, hogy hősünk személyesen egyikbe sem jár), nem vándorol még el, de vesz egy második lakást Izraelben. Az lassan biztonságosabbnak látszik, mint a szép párizsi otthon. Figyelem a mozgást, mostanában épp ezek a finom francia családok hajtják fel az izraeli lakásárakat. Még nem indultak igazán meg, de feltűnően nem optimisták. Majd meglátják, néhány év múlva, milyen lesz a hangulat.

Most nem akarom felmondani a történetet. De a vészorkoszak után ezerféle okból, miközben sokan itt maradtak, az életben maradtak legalább fele kivándorolt. A megmaradtak zömmel sokféle identitású, de magyar anyanyelvű asszimiláltak voltak. A zártabb, sokszor inkább jiddis nyelvű közösségek nagyobb részben estek áldozatul a deportációs hullámnak még 1944 nyarán. Ott, ahol Szatmárban, Makón, máshol ilyen csoportok is hazatértek, a negyvenes évek végén még többen kivártak, de 1956-ban lényegében elsöprő többségükben azonnal kivándoroltak („szervezetten evakuáltak”, mondanák most menekültügyiek). Ugyanez történt a 1970–80-as évektől Beregszászon, Munkácson is. Akik, elsöprő tömegükben „asszimilánsok”, 46–47-ben itt maradtak, és elkezdtek szakértői vagy tisztviselő karriereket építeni, világosan tudták, hogyan s mi történt velük, családjukkal. S tudták azt is, hogy most le kell vágniuk a nyelvüket, mert másként nem maradnak életben. Így is tettek. De két nemzedékkel később a sokk elmúlt, gyermekeik, unokáik, már ha egyáltalán volt valami zsidó emlékük, szintén százféléképp, másként határozzák meg magukat. Komolytalan ezzel kapcsolatban Low rabbit idézni 1860-ból, aki egy más korban, egy más országban nevezte magát annak, akinek. Akkor akart túlélni, hitközséget vezetni, mintákat adni, egy kicsit talán átmázolni a kisebbségi-többségi feszültségeket. Ma bizonyára mindent másként mondott volna. Hát nem ez a természetes? Persze a sokból az egyikként ebbe belefér a György Péter-féle modell is, akár fogyóban van itthon (amit azért demográfiailag pillanatnyilag valószínűsítenek), akár nem.